

ANA M. LÓPEZ RODRÍGUEZ, *LEX MERCATORIA
AND HARMONIZATION OF CONTRACT LAW IN THE EU*,
COPENHAGUEN, DJØF PUBLISHING, 2003, 404 P.

El resultat final que ha de tenir el procés d'harmonització del dret privat en el si de la Unió Europea i els terminis en què s'ha de desenvolupar aquest procés, són encara fets incerts. La integració de Malta i Xipre, dels estats bàltics i de l'Europa central i oriental, i les circumstàncies polítiques que han impedit que Europa es presentés amb una veu única en el context internacional de la Guerra del Golf, són només alguns dels factors que contribueixen a explicar un

14. DOCE C 63, de 15 de març de 2003.

cert *impasse* en aquell procés, després de la Comunicació de la Comissió Europea al Parlament i el Consell europeus d'11 de juliol de 2001, la resolució posterior del Parlament Europeu de 15 de novembre de 2001 i la tímida de la darrera comunicació de la Comissió al Parlament i el Consell sobre dret contractual europeu, «A more coherent European contract law – An action plan», de 12 de febrer de 2003.

No obstant això, el procés d'harmonització jurídica ha actuat com a estímul de la doctrina i, en l'actualitat, la recerca i la reflexió sobre el com, el perquè i el quan de l'harmonització, constitueixen un dels principals temes d'un bon nombre de llibres i d'articles de revista. Entre els darrers llibres publicats, mereix un comentari el de la doctora Ana Mercedes López Rodríguez, que té com a títol *Lex Mercatoria and Harmonization of Contract Law in the EU*. La doctora López Rodríguez, nascuda a Sevilla i llicenciada en dret per la universitat que porta el nom d'aquesta ciutat, s'ha establert a Dinamarca, on s'ha doctorat a la Universitat d'Aarhus. El llibre que comentem és el fruit de la seva tesi doctoral.

L'autora considera preferible un procés d'harmonització no imposat des de les instàncies polítiques de la Unió Europea, tesi que, des de plantejaments diferents, comença a gaudir d'un cert predicament en la doctrina (vegeu, per exemple, Jan Smits, *The Making of European Private Law*, Ambers, Oxford i Nova York, 2002). Aquest és el motiu pel qual el seu llibre relaciona la coneguda com a *lex mercatoria* amb el procés d'harmonització jurídica, tot suggerint que aquest procediment ha de ser impulsat des de baix, és a dir, pels mateixos operadors jurídics, i no des de dalt, pels polítics. En aquest sentit, procura destacar en el capítol sisè («The legal intervention of the EC on contract law»), amb una bona colla d'exemples, les incoherències i les limitacions de l'harmonització basada en el recurs a les directives: l'ús de termes que són desconeguts o que tenen un significat diferent en els diversos ordenaments jurídics nacionals, la superposició i la contradicció entre normes de directives distintes, etc.

L'autora opina també que probablement s'han exagerat els inconvenients que per al bon funcionament del mercat interior genera la diversitat d'ordenaments jurídics nacionals. Com és habitual, recorre a l'exemple dels Estats Units, on certament no hi ha un codi civil general i cada estat federat té el seu propi sistema de dret privat. Tanmateix, l'exemple dels Estats Units resulta una mica enganyós, perquè —salvant el cas de Louisiana, on regeix un codi civil d'inspiració eminentment francesa— les diferències entre els sistemes jurídics dels diversos estats són molt atenuades per una mentalitat comuna substancial i per l'existència dels *restatements*, que acostumen a ser assumits, ni que sigui parcialment, per la majoria dels estats.

El llibre conté una segona referència als estats plurilegislatius i al cas concret d'Espanya —tot i que el supòsit havia estat abans oblidat en la pàgina 228—, però ara, per a presentar-los com una dificultat afegida al procés d'harmonització. En aquest sentit, la doctora López Rodríguez manifesta sobre les comunitats autònomes amb dret propi que «it is difficult to see how these regions would be willing to give up such “historical privileges” in favor of a Contract Code imposed from Brussels». No és ara el moment de discutir si el dret civil català és un privilegi històric, però sí que sembla qüestionable que el dret d'obligacions de les comunitats autònomes amb dret propi té prou extensió i rellevància per a constituir un obstacle insalvable per al procés d'harmonització jurídica a Europa, i més encara quan, almenys a Catalunya, sembla que existeix un cert consens sobre la necessitat de reformar la regulació d'una de les manifestacions més destacades del dret d'obligacions propi: la rescissió per lesió [Miquel Martín Casals, «Perspectives de futur de la rescissió per lesió *ultra dimidium*», a Àrea de Dret Civil de la Universitat de Girona (coord.), *El futur del dret patrimonial de Catalunya (Materials de les Desenes Jornades de Dret Català a Tossa)*, València, Tirant lo Blanch, 2000, p. 165 i seg.; Santiago Espiau Espiau, «La codificación del derecho civil catalán en el proceso de unificación del derecho europeo», *Derecho Privado y Constitución*, núm 14 (2000), p. 125-126; Juan Manuel Abril Campoy, *La rescisión del contrato por lesión*, València, Tirant lo Blanch, 2003, p. 455 i seg., amb reflexions també sobre el procés d'harmonització a Europa].

El llibre conté altres aspectes que mereixen ser destacats positivament. Així, i en aquesta línia d'afavorir l'harmonització des de baix, proposa una modificació del Tractat de Roma a fi d'afavorir la submissió del contracte als Principis de dret contractual europeu, i el recurs a aquests principis com a criteri d'interpretació i integració de la normativa nacional aplicable. Igualment, proposa la necessitat del desenvolupament d'una cultura legal comuna a Europa, la qual constituiria el fonament del dret contractual europeu. Caldrà estar alerta al suport que pugui prestar en aquest sentit la reforma dels plans d'estudi que sorgeixi dels Principis de Bolonya.

En conclusió, el llibre de la doctora López Rodríguez és una aportació certament suggeridora al debat sobre l'harmonització del dret privat en el si de la Unió Europea, per la qual cosa la seva lectura és indispensable per a totes aquelles persones que estan interessades en aquest procés, el qual esdevé un dels grans reptes dels juristes europeus en aquest començament del segle XXI.

Antoni Vaquer Aloy
Catedràtic de Dret Civil
Universitat de Lleida